

IV/6883

3. EIROPAS
LATVIEŠU
DZIESMU
SVĒTKU
TĒLOJOŠĀS
MĀKSLAS
IZSTĀDE
19.—23.7.1973.
K E L N Ē

LATVJU TĒLOTĀJAS MĀKSLAS SIMTGADE

Reti kādai tautai bijusi tik ilgu gadsimtu traucēta mākslas attīstība kā latviešiem pēc vācu uzbrukuma. Tad latviešu ciltis savā pēdējā dzelzs laikmetā bija jau sasniegušas augstu izpausmi lietiskā mākslā — audumos un rotās, lineāras noformēs un krāsu saskaņās, ko tautas gars verdzības gadsimtiem cauri vēl saglabājis kā liecību zaudētam attīstības ceļam. Tikai brīvākos apstākļos 19. g.s. otrajā pusē tas atvērās tēlotājam mākslai — iepriekš glezniecībai, tad grafikai un beidzot arī tēlniecībai, jau mūsu gadsimtā. Visās šajās nozarēs sasniedzot augstvērtības pakāpes īsā laikā. Kāda māksla tad būtu cēlusies brīvvalstī vidus laikiem un renesansei cauri, kad jau nesenajā brīvās Latvijas laikā, mūsu glezniecību Parīzē vērtēja kā vienu no augstākajām Eiropā. Tādu augstvērtību bija jau sasniegušas mūsu trīs mākslinieku paaudzes un ceturtā tagad turpina uzrādīt jaunas izcilības, bet jau citos, zaudētās brīvvalsts, apstākļos.

Latvju māksla simts gados ir pārlaidusi dažādus attīstības posmus. Pirmā paaudze ar saviem diviem lielākiem gleznotājiem K. Hūnu un Federu, kļuva slaveni Eiropā ar savām reāli gleznotām vēsturiskām, mītoloģiskām un ģimētņu gleznām.

Otrās paaudzes gleznotāji ar A. Alksni, V. Purvīti J. Rozentālu un J. Valteri priekšgalā ir jau cieši saistīti pie dzimtenes. V. Purvītis, kā mūsu lielākais ainavists, ir pazīstamākais latviešu gleznotājs starptautiski. J. Rozentāls strādā visās glezniecības nozarēs liriskā krāsu un formu izjūtā. Abi viņi beidza Pēterburgas mākslas Akadēmiju ar pirmās šķiras mākslinieka grādiem. A. Alksnis gleznojis latvju sadzīves ainas reālā un savu iedomu apsverēs. Pie šīs paaudzes jāmin arī V. Matvejs. Viņš ir mūsu pirmais teorētiķis, kas pētījis latvju senatni un primitīvo tautu mākslas. Bez tam bijis jaunu ceļu spraudējs, izsmalcināts gleznotājs, ienāk Rīgas mūzejā, kad 1914. gadā notiek viņa piemiņas izstāde ar 173 darbiem.

Māksliniekiem sarodoties tie dibina apvienību: Notiek mākslas izstādes Rīgā — pirmā jau 1910. gadā dziesmu svētku laikā ar daudziem apmeklētājiem. Šajās izstādēs piedalās jau arī daži jaunie gleznotāji no trešās paaudzes ar J. Grosvaldu un J. Kazāku kā modernā ekspresionisma virzes iezvanītājiem. Abi šie mākslinieki mirst agri, tomēr atstājot nemirstīgus kara laiku strēlnieku un bēgļu dzīves drāmatiskas izteiles zīmējumos un krāsās, kas parādās jau pirmajā pēckara izstādē. Jaunais mākslas virziens pievilka publiku. Vēlāk mākslinieki sadalās vairākās grupās. Visplašākā ir Neatkarīgo Mākslinieku apvienība, kas pulcina dažādu virzienu sekotājus. Agrākā ekspresionistu grupa dibina Rīgas Mākslinieku Grupu, kuņai ar laiku piekrita lielākā nozīmē izcelt latvju mākslu Eiropā. To panāca katrs savā īpatnā krāsu un formu izcilībā. Mināmi: G. Eliass, J. Liepiņš, O. un U. Skulmes, L. Svemps, V. Tone, K. Ūbāns u.c. Mināmas vēl šādas latviešu mākslinieku biedrības: „Sadarbs” (Miesnieks, Liberts, Kuga, Vasariņš u.c.), „Zaļā Vārna”, „Zaļā zeme”, „Mūksalieši”, „Radigars” u.c. (Turpinājums pēdējā lpp.)

BALUTIS, Voldemārs, dz. 1914. g.

Dzīvo Stokholmā, Dörrvägen 1 Enskede.

Studijas Latvijas Mākslas Akadēmijā.

Studijas Zviedrijas Mākslas Akadēmijā.

Izstādes: Rīgā, Stokholmā, Hamburgā, Beaumont (Austrālijā), Minchenē, Trondhjem (Norvēģijā), Itālijā un Parīzē (1972).

BRIEDĪTIS, Leo Jānis, dz. 1922. g. Rugājos, Latvijā.

Dzīvo Upsalā, Dag Hammarskjöldsv. 227.

Studijas Latvijas Mākslas Akadēmijā.

Prof. Egil'a Schwab'a mākslas skolā.

Izstādes: Kalmarā, Stokholmā, Falunā, Lundā, Kirunā, Spānijā.

Monumentālskulptūras: Upsalē, Stokholmā.

Saņēmis vairākas godalgas sacensībās: 1972. g. Londonā sudraba medaļu un 1973. g. Itālijā zelta medaļu.

DOMBROVSKA, Lidija, dz. 1925. g. Rīgā

Dzīvo Kopenhāgenā, 19 Slotsvej, 2920 Charlottenlund.

Beigusi Kopenhāgenas Mākslas Akadēmiju.

Izstādes: Francijā, Beļģijā, Itālijā, Zviedrijā, Dānijā, ASV, Vācijā, Spānijā. Vairākos pilsētas valdes namos un muzejos Dānijā un ārzemēs. Kopenhāgenas komūnas kultūras fonda un Dānijas mākslinieku apvienības rīkotā izstādē Kopenhāgenā 1973. g.

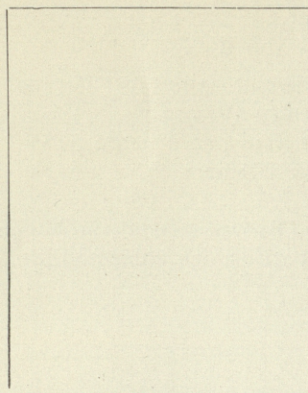
INDUSS-MUCENIECE, Marija, dz. 1904. g. Rojā, Latvijā.

Dzīvo Upsalā, Svartbäcksgatan 100 B.

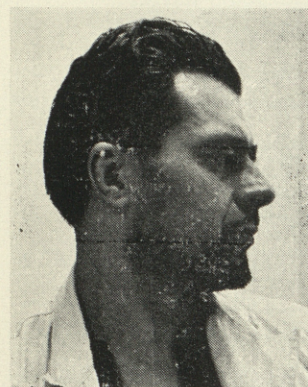
Beigusi Latvijas Mākslas Akadēmiju (1931). Augstākā Mākslas Institutā Beļģijā, Antverpenē (1935—1937).

Nozīmīgākās izstādes: Latvijā, Beļģijā, Zviedrijā, 1954. gadā Parīzē un 1965. gadā Bonnā, Vācijā, pārstāvēt latviešu grafiku Baltijas biedrības jubilejas izstādē.

Reprezentēta: Mākslas muzejos un oficiālās mākslas krātuvēs: Latv. valsts, Rīgas pilsētas, Prinča Eižēna, Valdemarsudē, Stokholmā, Malmes pilsētas un citās oficiālās un privātās kolekcijās Eiropā, ASV un Dienvid Afrikā.

1. Dzejn. Andreja Eglīša portrets bronzā
2. Studija
3. Studija

Litografijas no cikla *Tērauda ceļš*

1. Tērauda prove
2. Mangana liellabals
3. Krāsns tērauda kausējumam
4. Pie lējuma
5. Iemaisījumu sagatavošana
6. Kausējamā krāsns
7. Katlu halle
8. Lūžņu krautuve
9. Vadu savienošana
10. Katlu mūrnieki
11. Lējuma kontrole
(Samēri: 61 × 71 cm)

1. Simfonija
2. No putnu perspektīvas
3. Ceļā uz Jupiteru
4. Pret jauniem krastiem
5. Pārmaiņu zīmē
6. Vizija
7. Kādas planētas tapšana
8. Universa signāli
9. Teika
10. Sapņu pēdās

1. Ģimetne
2. Laivas stūmēji
3. Izmisušie
4. Zaļa
5. Rainis
6. Vecais malkas cirtējs
7. Rojā
8. Nāves ēnā
9. Vēja rotaļa
10. Ceļš ar bērziem
11. Modelis
12. Māte un bērns
13. Gotlandes priedes
14. Raganu silā
15. Kompozīcija
16. Saule

INDUSS, Jānis, dz. 1907. g. Vidzemē.

Dzīvo Upsalā, Svartbäcksgatan 100 B.

Beidzis Latvijas Mākslas Akadēmiju (prof. V. Purvīša vadīto Dabasskatu Meistardarbnīcu 1933. g.)

Piedalījies kopējās izstādēs un rīkojis savu darbu patstāvīgas skates Latvijā, Zviedrijā, Francijā, ASV un Kanadā.

Darbi atrodas Francijas valsts, Parīzes pilsētas un Minneapolis oficiālos krājumos, kā arī daudzu iestāžu un privātu personu īpašumā.

MAZĪTIS, Arnolds, dz. 1905. g. Cēsīs

Dzīvo Anglijā, 86 Derwent Rd., London N 13.

Gleznotājs un grafiķis. Mācījies pie V. Tones.

Beidzis Latvijas Mākslas akadēmiju 1941. g.

MIERINŠ, Laimonis, dz. 1929. g. Slampē, Latvijā.

Dzīvo Anglijā, Jorkšīrā, kopš 1947. g.,

22 Marlborough Road, Shipley.

Studējis glezniscību Leeds College of Art 1960—64.

Iegūst A.T.C. London University Goldsmiths' College of Art 1964—65.

Lektors Leeds College of Art 1965—66.

Kopš 1966. g. lektors Jacob Kramer College, Leeds.

Personālizstādes: Lane Galerija Bradfordā, Anglijā

(1966, 1968), Bergdon Galerija, Toronto, Kanadā

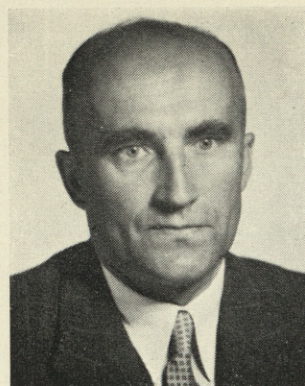
(1967) Sonneck Galerija Kičenerā, Kanadā (1967),

Goosewell Galerija Menstonā, Leeds Universitātē (1969),

Compedium 2, Londonā (1970), City Art Galerija

Bradfordā (1971), Brian Galerija Londonā (1973).

Ar darbiem representēts Anglijā: Abbot Hall Art Gallery, Manor House Musenum and Art Gallery, Ilkley, Technical College, Bradford, privātās kolekcijās.

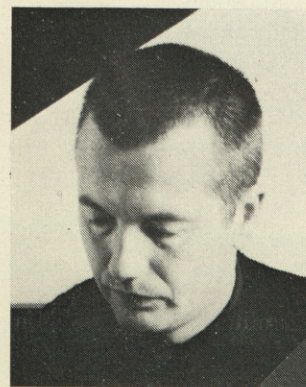

Studijas:

1. Vēlā rudenī (1947)
2. Kartupeļu lasītājas (1952)
3. Tiklu būdas (1956).
4. Labības stati (1949)
5. Pret sauli (1949)
6. Saulaina mežmala (1950)
7. Pelēka diena (1958)
8. Neparasta noskaņa (1956)
9. Papuve pavasarī (1956)
10. Gotlandes krasts (1956)
11. Mežmala (1961)
13. —
12. Vasaraja lauks (1960)

10 eļļas gleznas
apm. 100×100 cm

1. Divi, eļļa, 110×110 cm
2. Sarkanā progresija, eļļa 110×110
3. Rozā progresija, eļļa, 110×110
4. Violeta, zaļš un sarkans, akriliks

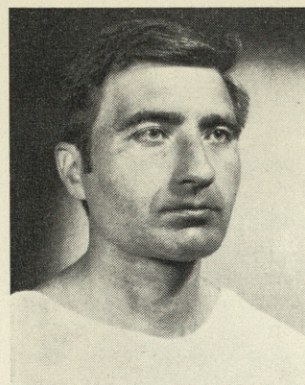
PURMALIS, Pēteris, dz. 1938. g. Latvijā

Dzīvo Minsterē, Rektoratsweg 36, Vācijā.

Beidzis Minsteres mākslas un grafikas skolu.

Pedalījies vairākās izstādēs Vācijā.

Strādā Minsteres latviešu ģimnazijā kā zīmēšanas un mākslas vēstures skolotājs.

1. Sarkans un balts
2. Asimilizācija
3. Pieminēklis
Vienu un to pašu lietu var redzēt dažādi
4. A
5. B

SINKA, Imants, dz. 1915. g. Rīgā.

Dzīvo Vermlandē, 660 60 Molkom.

Gleznotājs, Vermlandes mākslinieku un ELMA biedrs.

Beidzis L.U. ķīmijas fakultāti. Kopš 1945. gada dzīvo Zviedrijā. Gleznošanu mācījies pie vairākiem Zviedrijas māksliniekiem.

Patstāvīgas izstādes: Karlstades mākslas rudens salonā.

(1952—72), Filipstadē (1953), Karlskugā (1961), Vesterosā (1957), Vermlandes muzejā (1965), Udeholmā (1966), Udevallā (1967), Ničepingā (1968), Svaneholmā (1971), Elandē (1971—73). Saņēmis Vermlandes kultūras prēmiju.

Grupu izstādes: Vermlandes mākslinieku apv., Filipstadē, Hamburgā, Hanoverā, Ņujorkā, Bostonā.

Darbi atrodas Vermlandes muzejā Karlstadē, Udevallā, Filipstadē, Udeholmā, Seflē, daudzās skolās, bankās un privātās kolekcijās.

1. Jāņu zāles
2. Laiva
3. Krastmala
4. Klusē daba
5. Atkusnis
6. Vecie koki
7. Sarkanais miers
8. Rīts
9. Studija
10. Rīts, litografija

SOIKĀNS, Juris, dz. 1920. g. Ludzā.

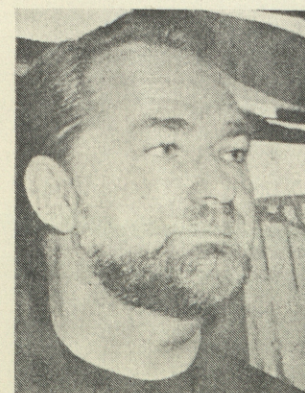
Dzīvo Dortmundā, Baeumerstr. 8.

Gleznotājs, grafiķis, mākslas vēsturnieks.

Izglītojies Latvijas Mākslas Akadēmijā. Kopš 1945. gada dzīvo Vācijā. Skolotājs latviešu ģimnazijā (1946—47).

Pāvesta stipendiāts Romā (1951). Mākslas studijas vadītājs Ramsteinā (1956—59), Mākslas b-bas SCHANZE loceklis (1963). Zīmēšanas un mākslas vēstures skolotājs Dortmundas ģimnazijā (1966). Sarakstījis grāmatas un kritikas periodikā par latviešu mākslu un māksliniekiem. Rīkojis 45 personiskas un pedalījies 79 grupu izstādēs (1948—73) Vācijā, Amsterdamā, Parīzē, Romā, Ņujorkā, Cīrihē, Stokholmā, Geteborgā, Upsalā, Londonā, Leicesterā, Bradfordā, Toronto, Hamiltonā, Klīvlendā, Minneapolisā.

Darbi atrodas vairākos muzejos un privātās kolekcijās.

- 10 darbi eļļā, maģiskais reālisms.
- Visiem darbiem viens formāts
- 140×1020 cm. Radīti laikā starp 1971—73.
- 5 darbi japāņu špachteles tehnikā, 1961, formāts 60×42 / ar paspartu 80×65 cm.

Šeit apskatam tikai Eiropas latviešu māksliniekus. Ceturtās paaudzes pārstāvji, kas mācījušies pie mūsu labākiem glezniecības meistariem arī trimdā turpina rosīgu darbību latviešu glezniecības tradīcijās, piedaloties gan kopīgās izstādēs, gan rīkojot savu darbu patstāvīgas skates un gūstot kritiķu atzinīgas atsauksmes. Ir minami: M. Induse-Muceniece, J. Induss, K. Neilis, O. Kunčīte, E. Ogriņa, J. Soikāns, Baltgalve, E. Geistaute, Mazītis, E. Žilinskis, R. Kronbergs, M. Štrovalds, V. Valdmanis, M. Liepiņa u.c.

Jaunākā latviešu mākslinieku paaudze ir mācījusies citu zemju mākslas skolās un vairums strādā modernās mākslas virzienā: L. Larsena-Dombrovska, L. Strunke, L. Mieriņš, J. Briedītis, Pīlups, M. Eiziņa, A. Legzdīņš u.c.

Grafikā jau 1914. gadā notiek Rīgā speciāla vēl maz apmeklēta izstāde, kuŗā piedalās mūsu labākie zīmētāji, grāmatu ilustrētāji R. Zariņa un J. Tilberga vadībā. Tur redzami T. Ūders, J. Madernieks, J. Jaunsudrabiņš, N. Strunke, S. Vidbergs u.c. Vēlāk ļoti aktīvs ir R. Suta — ekspresīvs zīmētājs, M. Induse-Muceniece izcila dažādās grafiskās teknikās, O. Norītis, A. Plīte-Pleite, J. Plēpis, A. Junkers. No jaunākiem jāmin N. Soikāns, P. Alberts, B. Ancāns, A. Legzdīņš, kuŗš guva labu atziņu par zīmējumiem Hanoveras izstādē.

Tēlniecība dod vairākus nemirstīgus monumentus. K. Zāle ap 1925. gadu rada Brāļu kapus — lielo akmens pieminekli kritušajiem kaŗavīriem ar Mātes Latvijas augsto tēlu. Tādā pat arhitektoniskā stilā viņš liek pacelties Brīvības augstajai kolonai ar vaŗu rāvējiem un citām izteiksmīgām grupām. Šo stilu ievada jau 20. gadu sākumā E. Melderis un M. Skulme. T. Zaļkalns savā gaŗajā mūžā, cauri vairākām pārgrozēm, ir devis izcilus pieminekļus marmorā un bronzā, K. Zemdega darinājis apgarotus pieminekļus Rainim. Vēl jāmin B. Dzenis, A. Rončevskis, G. Šķīlters, A. Jansons, A. un J. Briedis u.c. Zviedrijā jāmin V. Balutis un abstraktās virzes formētājs L. J. Briedītis.

Tā beidzot šo īso atskatu par latvju mākslu simtgadmiņā, jāsaka: mēs varam būt lepnī par mūsu mākslas gariem, kuŗi augstī izcēla mūsu pagātnes cīņas un Latvijas mākslu ievada slavenu cittautu forumā.

Maija Cielēna

Dziesmu svētku komitejas uzdevumā izstādi rīko Eiropas Latviešu Mākslinieku Apvienība (ELMA). No 50 Eiropas latviešu māksliniekiem žūrija izraudzīja 15, no kuŗiem izstādē piedalās 10. Izstādi iekārtojis arch. Andr. Legzdīņš.